

(Op. ur.): Stanko Klinar je na teh dveh straneh opisoval 2587 metrov visoki Kanin, v odstavkih, na katere misli **France Šušteršič**, pa med drugim piše naslednje:

»Kar je bilo Kaninu odrečeno na površju, to mu je bilo dano v globinah. Kljub veliki višini in ogromnim razsežnostim mu namreč na obličju manjkajo velike stene in grebeni. Zato pa ima slovenski in jugoslovanski rekord v globinskem alpinizmu: Črnlesko brezno, 1198 m navpičnice pod ustjem, in Skalarjevo brezno, 911 m — z upanjem, da se pokaže nadaljevanje v še večje globine.

(S čimer se utegne eno ali drugo zelo približati svetovnemu rekordu, ki je 1500 m ...) Za temi številkami stojijo leta in leta priprav in vadbe, lahko tudi leta čakanja na ugoden trenutek, tedni nepretrganega vztrajanja v podzemlju, tveganja, da se skozi temo privali krhko naloženo skalovje ali nenadoma pridre voda, verjetno v slapovih in polna kamenja, in zalije ozki rov, kjer ni umika. Zato za tem suhim podatkom stojijo tudi smrtne žrtve ...«

In še marsikaj podobnega je napisano na teh dveh straneh Klinarjeve knjige.

V HIMALAJI JE SEDEM SLOVENSKIH ALPINISTOV Z VSAJ ŠTIRIMI CILJI

ANAPURNA, NAŠ ZADNJI OSEMTISOČAK

Iz Ljubljane je 27. marca prek Zagreba in New Delhija odpotovala v Katmandu sedemčlanska slovenska himalajska odprava, katere cilj je zadnji osematisočak, na katerega vrhu še ni bilo slovenskih alpinistov, 8091 metrov visoka Anapurna I. Pod vodstvom **Toneta Škarje**, podpredsednika Planinske zveze Slovenije in načelnika Komisije za odprave v tuja gorstva PZS, so na poti alpinisti **Viki Grošelj**, **Tomaž Humar**, **Janko Oprešnik**, **Davo Karničar**, **Andrej Karničar** in zdravnik **dr. Damijan Meško**. Na zagrebškem letališču se je Slovincem pridružil še splitski alpinist **Stipe Božič**, star znanec slovenskih plezalcev, ki je bil z njimi že večkrat v Himalaji, v nepalski prestolnici pa še mehiški alpinist **Carlos Carsolio**, ki je s Slovenci že plezal na osematisočak K2.

SLOVENSKI HIMALAJSKI OBLETNICI

Odprava ima nekaj ciljev. »Predvsem bomo naredili vse, da pridemo na vrh in da se vsi tudi varno vrnemo domov,« je pred odhodom dejal vodja odprave Tone Škarja, kajti prvenstveni cilj odprave je vzpon na vrh zadnjega od 14 osematisočakov, na katerem še ni plapolala zastava v rokah slovenskih alpinistov. Naslednji cilj bo prvenstveni vzpon po severozahodnem razu, česar se bo lotila naveza Janko Oprešnik—Tomaž Humar. Brata Andrej in Davo Karničar se nameravata kot prva človeka na svetu smučati prav z vrha Anapurne I v bazni tabor, kar so nekateri sicer že poskušali, vendar doslej še nikomur ni uspelo, vsaj en alpinistični smučar pa je pri takem poskusu izgubil življenje. Viki Grošelj namerava na tej mogočni gori nadaljevati svojo serijo vzponov na osematisočake; če mu bo poskus uspel, bo to že njegov enajsti osematisočak, na katerega bo priplezal. Njegov prijatelj in soplezalec Stipe Božič bo v koprodukciji s TV Slovenija o odpravi in vzponu na goro posnel film, o odpravi pa nameravajo člani napisati tudi knjigo. Seveda ima ambicijo priplezati na vrh tudi najboljši mehiški alpinist Carlos Carsolio, ki se je v Katmanduju pridružil slovenskim alpinistom.

Če bo našim plezalcem sedanjí poskus plezanja na vrh Anapurne I uspel, bodo s tem hkrati počastili spomin na

Nalepka odprave

35 let, odkar je v Himalajo, na Trisul 2, odšla prva slovenska himalajska odprava, in na 20 let, odkar so slovenski alpinisti priplezali na vrh prvega osematisočaka, na Makalu. Po naključju sta ob zadnji od teh obletnic v Himalaji dva Slovenci, ki sta bila tam tudi pred 20 leti: tudi takrat je bil zdravnik odprave dr. Damijan Meško, **Stane Belak-Šrauf**, ki je takrat priplezal na vrh gore (isti dan pa je **Marjan Manfreda** postavil svetovni rekord, saj je na vrh priplezal brez kisikove maske na obrazu, torej brez uporabe dodatnega kisika, česar na tako visoki gori dotlej še ni nikomur uspelo), pa je zdaj na ogledih pod drugo goro, kamor namerava peljati odpravo. Ob vzponu na Makalu so slovenski alpinisti sklenili, da bodo nekoč priplezali na vse osematisočake, po možnosti po novih smereh, kar jim je dobršen del uspelo.

NEVARNA VELIKA GORA

Anapurna I je zadnji osematisočak, na vrhu katerega Slovenci še niso bili, sicer pa je prva osematisočmetska gora, na katero so priplezali alpinisti. Že pred 45 leti, 3. junija 1950, sta francoska alpinista **Maurice Herzog** in **Louis Lachenal** kot prva človeka na svetu stala na osematisočaku, ki je bil Anapurna I.

ANNAPURNA I – 8091m

Severna stena Anapurne I
(8091 m)

Foto: Dani Tič

Kot piše **Franci Savenc** v zgodovinskem pregledu alpinističnih dejavnosti na tej gori, je zgodovina Anapurne kratka, toda bogata in, žal, tudi kruta. Izmed 104 akcij, ki so doslej imele za cilj vzpon na ta 8091 metrov visok vrh, jih je uspelo le 27, v 30 pristopih pa je bilo doslej na vrhu vsega 82 ljudi. Gora je hkrati zahtevala kar 52 smrtnih žrtev. Tudi število držav, iz katerih so pristopniki na vrh, je silno skromno — komaj 19 jih je. Od Evropejcev so bili na vrhu ob Francozih še Italijani,

Poljaki, Španci, Rusi, Nemci, Angleži, Švicarji, Čehi, Belgijci, Bolgari, Nizozemci, Avstrijci in Portugalci, od Azijcev Nepalci, Japonci, Kitajci in Korejci, poleg njih pa še Američani iz ZDA.

Kljub temu pelje na vrh kar deset smeri, saj je gora karseda mogočna in nudi ogromno možnosti.

Šele leta 1949 je **A. Heim** iz letala prvič fotografiral Anapurno in jo predstavil tudi alpinistom, kajti dotlej so jo na svojih izdelkih upodabljali le kartografi. Ker je leta

namesto komentarja

BRANIKI

Ali so bili drugačni časi — ali pa drugačni ljudje!

Tako bi nemara vzdihnil ljubitelj narave, ki bi bila lahko tudi gorska, ko bi primerjal nekdanje in sedanje zahteve po varovanju vsega najbolj ogroženega v slovenskem okolju in odločitve odločujočih, ki so morebitna posledica takšnih zahtev.

Zdi se, da so bili nekdanji varstveniki ogrožene slovenske narave bodisi vplivnejši, bodisi odločnejši, bodisi vztrajnejši od sedanjih. Pa ne samo varstveniki, ki so odkrili delčke ogrožene narave, ampak predvsem voditelji tistih organizacij, ki so se čutile poklicane opozarjati na takšno ogroženost in potem neprestano čepeti za vratom tistim v državni upravi, ki imajo moč odločanja.

Slovenska planinska organizacija je bila vedno družba ljubiteljev, komajda kdo se je poklicno ukvarjal s planinstvom ali temu zelo sorodnimi dejavnostmi. Toda vodstva slovenske planinske organizacije so bila vsaj v prvih desetletjih sestavljena iz tako

vplivnih predstavnikov slovenskega naroda, da je bilo njihov glas slišati v tem narodu, da so njihov glas v državni upravi upoštevali ali mu vsaj prisluhnili, kar je zapisano in ohranjeno rodovom.

Morebiti pa se vendarle nekoliko motimo: ali niso za zgodovino ostali samo redki svetli primeri, ko je bila planinska organizacija — mogoče celo po kakšnem srečnem naključju — s svojim predlogom dobrodošla prav takrat, ko je oblast to od nje pričakovala, kronisti pa so to seveda s spoštovanjem zabeležili? Ali ni pretirano kovati v zvezde redke naključne svetle prebliske, utrinke in repatice, ki jih je v siceršnjem povprečju zgodovine opazilo kronistovo oko?

Toda naj bi ocenjevali kakoržekoli, slovenska planinska organizacija je bila v prvih desetletjih svoje zgodovine vedno poleg, ko je slovenska državna administracija sprejemala pomembne naravovarstvene ukrepe in zakone. Glede na takšno tradicijo seveda lahko pričakujemo, da bo sodelovala tudi pri sprejemanju sedanjih pomembnih parlamentarnih odločitev, ki zadevajo varstvo slovenske narave in posredno tudi organizacijo, ki že več kot sto let stoji na gorskih branikih slovenstva.

Marjan Raztresen

1950 poleg tega Nepal odprl vrata alpinistom, je dal za vzpon dovoljenje dvema odpravama, za resen poskus plezanja na vrh pa se je odločila le francoska, pa še ta zadnji trenutek, ko jo je odbil drugi osemstisočak, Daulagiri. Čeprav francosko moštvo v Himalaji ni imelo pravih izkušenj, mu je podvig vendarle uspel. Vodja odprave Herzog in njegov tovariš Lachenal sta ob podpori šerp **Ang Tarkeja** in **Sarkija** 2. junija priplezala 7400 metrov visoko, kjer je četverica postavila peti višinski tabor. Oba Francoza sta naslednje zgodnje jutro krenila proti vrhu, toda v odločilnem trenutku so Lachenala zaustavile mračne misli in se je sklenil vrniti. Herzog je kljub vsemu sklenil nadaljevati pot sam, pa se je potem enako odločil še tovariš in mu sledil — do vrha. Ob dveh popoldne sta po osmih urah hoje stala na vrhu.

SLOVENSKO STATISTIČNO POVPREČJE

Šele 20 let pozneje, 27. maja 1970, je Britancem prvič uspelo ponoviti vzpon na vrh te gore. Le nekaj dni pozneje pa so njihovi tovariši prvič preplezali tudi novo smer, in sicer prek južne stene, kar velja za enega od najpomembnejših mejnikov sodobnega himalajizma. Sedem let pozneje (še!) so Nizozemci našli novo smer prek severne stene.

Leta 1978 sta bili na vrhu tudi že prvi alpinistki. Toda osmim alpinistom in šerpi, ki so do tedaj pustili življenje na gori, sta se le nekaj dni pozneje pridružili tudi njuni tovarišici. Alpinistkam je potem uspelo priti na vrh gore le še z mednarodno odpravo leta 1991, in sicer prek južne stene.

Prvi zimski vzpon sta opravila Poljaka **Hajzer** in **Kukuczka** 3. februarja 1981. **Norbert Joos** in **Erhard Loretan**, Švicarja, sta leta 1984 prva prečila goro. Tudi smučanje z vrha so, kot že rečeno, poskusili, toda **Yves Morin**, ki je z vrha že uspešno smučal do četrtega višinskega tabora, se je tam nekje menda zapletel v fiksno vrv in ni nikoli prismočal do baznega tabora.

Slovenski alpinisti so se začeli seznanjati z Anapurnsko Himalajo leta 1969, ko so opravili drugi pristop na Anapurno 2 in četrtega na sosednjo Anapurno 4. Leta 1982 so si ogledovali južno steno in leto dni pozneje poskusili prek nje speljati novo smer. Potem sta bila spet dva poskusa na sosedni Anapurni Dakšin. Leta 1992 je slovenska odprava spet obiskala južno steno, še največ pa je na strminah Anapurne I dosegel **Slavko Svetičič**, ki je predlanskim (1993) solo preplezal novo Slovensko varianto v zahodni steni, vendar mu na vrh ni uspelo priti. Naposled sta bila lani še dva poskusa na Anapurni 3 in 4.

Čeprav je francoskim alpinistom leta 1950 uspelo v prvem poskusu, se je pozneje pokazalo, da je statistika vzponov na vrh zelo neugodna, saj uspe komaj vsaki sedmi ali osmi odpravi. Sicer pa tudi dosedanji slovenski poskusi potrjujejo to statistiko.

Po 200 kilometrih vožnje z avtobusi in tovornjaki so slovenski alpinisti letos prišli na začetek pešpoti, osem

dni hodili do baznega tabora, ki so ga postavili na nadmorski višini 4200 metrov — in začeli plezati. Kot je pred odhodom iz Ljubljane povedal vodja odprave, naj bi bili za vzpon na vrh najodločilnejši dnevi med 20. aprilom in 10. majem. Odprav se namerava vrniti domov 23. maja.

Odprava je vredna med 80.000 in 90.000 ameriških dolarjev, slovenska država pa ni v ničemer sodelovala pri teh stroških. Pač pa je vsak član odprave sam prispeval določen delež, medtem ko so največji del prispevali pokrovitelji in sponzorji odprave.

Ponca

IZTOK TOMAZIN

Pot...

Mik...

Beli val grebena plove v daljave,

Tiha sreča boža misli ji sanjave.

Luč...

Vrsk...

Na dlani morje gor in hribov valovi,

Korak oblake, sonce in nebo lovi.

Krč...

Strah...

Zasneženo vesolje drhti pod nogami,

Skorja usode prhni med rokami.

Zdrs...

Vzdih...

Groza beline prosečih oči,

Krčevito razprtih udov poslednje moči.

Trk...

Stok...

Večnost hipov, strašna bitka nad,

Zlomljeno telo odpleše v prepad.

Pad...

Krik...

Ledenih sten zlovešči smeh tišine,

Krohota razlega se iz ust praznine.

Srh...

Molk...

Up trešči iz neba v dno doline,

Smrti mrz zaveje iz globine.

* V spomin tržiški alpinistki **Jožici Dolinar**, ki se je smrtno ponesrečila ob padcu z grebena Ponc v dolino Tamarja 8. marca 1975